

VOGELWAARNEMINGEN IN DE WINTER 1984/85 OP NAM-GASPRODUCTIEPLATFORMS.

Gedurende een tweetal weken in december 1984 en in januari 1985 is een aantal leden van de CvZ in de gelegenheid geweest oriënterende waarnemingen te verrichten vanaf twee gasproductieplatforms van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM). Van deze vier waarnemingsweken zal dit voorjaar een overzichtsrapport verschijnen. In dit artikel een beknopte weergave van wat er deze winter is gezien.

Van 5-19 december 1984 werd platform K7-PA-1 (53°34'N, 03°18'E) bezocht door Ben Haase, Nick van der Ham, Jan den Ouden en Kees Camp-huysen. Van 9-23 januari werden waarnemingen verricht door Frank van der Ende, Guido Keyl, Maarten Platteeuw en Rombout de Wijs op het nabijgelegen K8-PA-1 (53°30'N, 03°22'E). Beide platformen staan op ongeveer 120 km ten WNW van Den Helder in 35-40 m diep water (RWS 1979).

Het bleek goed mogelijk om op een dergelijk platform een post te kiezen waar afdoende beschutting en goed uitzicht gecombineerd konden worden. De waarnemers verzamelden gegevens in tien-minuten periodes, waarbij met ongewapend oog werd waargenomen en determinaties met de kijker verricht werden. Daarnaast werd elke 100 min een ter plaatse telling uitgevoerd door één van beide waarnemers. Gedurende de vier weken werd in totaal 11 830 minuten waargenomen (= ca. 200 uur).

De omstandigheden verschilden in december sterk van die in januari. In december was het zicht vaak voortreffelijk en de temperatuur aangenaam hoog (+5-10°C), terwijl de wisselvallige weersomstandigheden er voor hebben gezorgd dat niet iedere dag hetzelfde was. In januari was het daarentegen bitter koud, was het zicht vaak slecht tot geheel afwezig en sneeuwde het dikwijls hevig. In deze maand hebben sneeuw-buien, mist en andere ellende herhaaldelijk voor vrijwel blanco tel-lijsten gezorgd.

Alle waarnemers hadden zich geprepareerd op uitzonderlijk kleine aantallen vogels en weinig verschillende soorten. In totaal werden 50 verschillende soorten vastgesteld, maar een groot deel daarvan werd slechts een enkele maal gezien. Spoedig bleek dat de aanwezigheid van vogels sterk wisselde. Zeer boeiende uren werden afgewisseld met lange periodes van geringe activiteit op zee. Juist op die momenten werd een beroep gedaan op het uithoudingsvermogen van de waarnemers. De enkele bijzondere waarnemingen moesten dan ook beschouwd worden tegenover een groot aantal waarnemingsuren met vrijwel niets. Uiteindelijk viel het de meeste waarnemers mee wat er nog te zien is op een dergelijke positie in zee. Dergelijke gegevens worden echter pas waardevol wanneer een veel grotere hoeveelheid materiaal verzameld wordt gedurende nog veel meer waarnemingsweken.

In december, vooral gedurende de eerste week (5-12), domineerden de zeevogels en bleef het aantal vogelsoorten zeer beperkt. De tweede week was het aantal echte zeevogels veel kleiner en werd sterke trek van lijsterachtigen geconstateerd. In januari was het aanbod soorten veel groter en werden ook volstrekt onverwachte soorten als Fuut en Grote Zaagbek waargenomen. Een beknopte bespreking per groep:

Duikers werden vijfmaal gezien (totaal 7), waarvan 3 ex. als Roodkeelduiker werden gedetermineerd. Op 17 en 21 januari werd eerst een winterkleed, toen een zomerkleed Fuut waargenomen. In de literatuur zijn voor het Nederlands deel van de Noordzee waarnemingen van deze soort tot maximaal 13 km uit de kust bekend. Van de storsvogelachtigen werd slechts

één vertegenwoordiger gezien. De Noordse Stormvogel werd wekelijks waargenomen, maar het bleef daarbij beperkt tot enkele tientallen vogels per week. Van de in totaal ca. 125 ex. behoorden er slechts drie niet tot de LL-fase. Op beide platforms werden aalscholvers gezien. Op 5 en 6 december een jonge Aalscholver op K7 en later verschillende Kuifaalscholvers op zowel K7 als K8. In alle gevallen ging het om onvolwassen dieren.

Jan van Genten waren al niet talrijk meer. In december werden er belangrijk meer gezien dan in januari (resp. 75, 22, 9, 12 in de opeenvolgende weken). Het merendeel was adult of bijna helemaal uitgekleurd (3e, 4e j). Driemaal werden ganzen gezien. De tweede decemberweek leverde 2 Rietganzen en 5 Rotganzen op. Verschillende niet-zeegebonden aendensoorten werden zo nu en dan waargenomen: 6 Bergeenden, 6 Wintertalingen, 4 Wilde Eenden, 1 Toppereend, 7 Kuifeenden, 2 Brilduikers en 1 Grote Zaagbek. Het merendeel daarvan werd in januari gezien. Daarnaast werden 6 Zwarte Zeeëenden, 1 Grote Zeeëend en 18 Eiders vastgesteld. In december werden twee soorten steltlopers waargenomen (11 Kieviten, 1 Houtsnip), in januari 4 (2 Scholekstars, 5 Kanoeten, 11 Bontjes en 1 Kemphaan).

Van de jagers werd alleen de Grote Jager gezien. Het bleef daarbij beperkt tot 8 ex., alle in december. Meeuwen vormden een veel belangrijker bestanddeel van het uitzicht. In onderstaand tabelletje een overzicht van de aantallen per week:

	dec 1	dec 2	jan 1	jan 2	totaal
Kokmeeuw	-	175	9	15	199
Stormmeeuw	30	172	135	431	768
Zilvermeeuw	477	399	363	671	1910
Kleine Mantelmeeuw	1	2	-	4	7
Grote Mantelmeeuw	130	130	129	250	639
Grote Burgemeester	-	1	-	-	1
hybride ZilverxGr.Burgem.	-	-	1	2	3
Drieteemeeuw	960	598	165	263	1986
Dwergmeeuw	-	-	-	1	1

Daarnaast domineerden de alkachtigen, vooral in december. De Zeekoet was natuurlijk de meest talrijke soort (623 ex), gevolgd door de Alk (42), Papegaaiduiker (21) en Kleine Alk (3). Het restant is meer landgebonden: 1 Velduil, 1 Veldleeuwerik, 3 Graspiepers, 924 Koperwieken, 7 Zanglijsters, 1 Grote Lijster, 386 Kramsvogels, 31 Merels, 2 Vinken, 1 Barnsijs, 2 Fraters, 2 Sneeuwgorzen en 72 Spreeuwen.

Het tellen van zeezoogdieren, in het bijzonder walvisachtigen, is langs onze kust niet direct een dagtaak. Groot was onze verrassing dan ook dat er geregeld cetacea konden worden gezien op de platforms. Zeven maal werden Bruinvissen gezien (totaal 14) en drie maal dolfinnen. Op 7 december een drietal Witsnuitdolfijnen, op 11 december een enorme groep van tenminste 120 dolfinnen (40 Witsnuit-, 80 Witzijdedolfijn) en op 11 januari een troepje van vijf niet nader gedetermineerde dolfinnen.

Deze oriënterende waarnemingen waren niet mogelijk geweest zonder de hulp van velen. In het bijzonder wil ik de NAM bedanken voor de geboden gastvrijheid, de verschillende bemanningsleden en dan met name de HMI's J.Jansen, W. Maatje, F.v.d.Plas, L.J.Feunekes en H.Kroeze. Bijzondere dank gaat ook uit naar Jan Prins voor zijn zeer gewaardeerde voorbereidende werk bij het verkrijgen van de noodzakelijke permissies.

Het ligt in de bedoeling in de nabije toekomst een groter aantal leden van de CvZ in de gelegenheid te stellen waarnemingen te verrichten van vergelijkbare aard. Een braakliggend terrein.

Kees Camphuysen

Westzanerdijk 210

1507 AM Zaandam (075-313660)